

30. MES

Szubjektív vádirat

Levél Szarajevóból Bicskei Istvánnak, századunk utolsó mítoszáról, Kasparról

Vannak szerepek, amelyek ösz-szennek a színész tudatunkban, így nőtt veled össze Kaspar, kedves Büttyök. Meg lehetne magyarázni, miért. Azért, mert nem játszhattad el, annak ellenére, hogy volt idő, amikor csak erről a szerepről beszéltél. A te Kasparod nyilván másmilyen lett volna, mint Roberto Ciulli. Már csak azért is, mert másként éled te át anélkül, hogy látnád. Újvidéki és megint másként egy a zenialis olasz rendező az NSZK-ban, Mülheimben, ahol német színházat csinál — a közel-működő Gordana Kosanović belgrádi színésznővel, aki úgy mond egy „éjszakán” at megtanult németül, és berobban a német színházi életbe. A titok az emberben van. Ciulli a szarajevói MES-en megtartott sajtótájékoztatót is megje-gyezte: a filozófusok mellett és mindenek fölött Gordana Kosanović színésznő befolyásolta művészi gondolkodásmódját. De ha erről nem is beszélt volna, abból, ahogyan megrendezte Peter Handke Kasparját, kiolvasható, a 33 éves korában elhunyt Gordana Kosanovićnak állt vele emléket. A Kaspar mint piéta — ez Handkét olvasva nem jutott volna eszembe. De éppen ebben találom Ciulli színházának a vonzerejét, kedves Büttyök, az elképzeltetlent teszi láthatóvá. A nullpontig és vissza társaitval, a színészekkel együtt, a teljes nem-tudásig, a teljes bizonytalanságig, ahonnan már látni az ismeretlent. A színész számára ez rettenetesen nehéz feladat lehet, az önmegsemmisítéssel egyenlő. Nyilván ezért is mondja Ciulli, hogy a színész áldozata a társadalomnak. Azzal, hogy valaki elhatározza, színész lesz, vállalja egyben azt is, hogy életének a centruma a színpadon van, és nem a színházon kívül. Az ilyen embereknek az élete nagyon nehéz. De hát nem kell nekem mesélni neked, kedves Büttyök. Inkább mesélhetnél te nekem a tapasztalataidról ezen a téren. Ciulli színészi előadásról előadásra azt prezentálják, hogyan lehet eljutni a belső titokig, ami minden emberben valahol mélyen ott van. Maria Neumann (Ciulli előszeretettel játszatja a „férfi” szerepeket nőkkel) és a három narrátor: Manfred Hieblig, Stefan Matousch, Volker Ross sajátos, mégis a végsőig precíz, hibátlan játéka nélkül Ciulli Kasparja nem lenne az. ami.

Ha színészek iátékáról próbálók írni, mindig a nyelv korlátaiba ütközöm, kedves Büttyök. Természetesen a nyelv merevségéről szól a mülheimi Theater an der Ruhr előadása, arról, hogy korunkban, mely émoiókban egyre gazdagabb, paradox módon egyre inkább elszegényedik, leredukálódik a nyelv, egyre kevésbé alkalmas érzéseinknek a kifejezésére. Ciulli rendezése szubjektív vádirat a nyelv ellen, amely üres fordulatok tárháza, kliségyűjtemény, amely elvonja az egyéni hangot, a többség, a hatalom nevében.

A nézőtérén és az „életben” is mindig érzem azt, amit Nadas

Péter úgy fogalmazott meg: „Ha két ember beszélget, akkor gesztusok, szemük fénye, testük hőmérséklete és szaga sokkal fontosabb annál, amit szavakkal egymásnak mondanak.” Ezért szeretem azt a formát, ahol a mozdulat, a gesztus, a testbeszéd van előtérben, ellentétben a szóközpontú színházzal.

Roberto Ciulli rendezése mindig vizuális indíttatású, és a rendelkezésre álló emberi minőségekből indul ki, Kasparját olvashatjuk úgy is, mint esszét a színházi nyelvről.

Kedves Büttyök! Ami téged is meglepne ebben a Handke-tolmácsolásban, az a második felvonás, amiben Ciulli már teljesen elragaszkodik az amúgy is lerövidített szövegtől. Ezzel a második felvonással levonja a következtetéseket abból, amit az első felvonásban közölt. Itt már mondatok sincsenek, senki nem kántál semmiféle szöveget, Csönd van. Katasztrófa utáni csönd. (Civilizációnak, amelyben az utolsó mítoszok egyike Kasparról, a talált vad gyerekről szól, mindig valami katasztrófa előzetének a félelmében él.) Már senki nem tud beszélni, még a hatalom képviselői sem. A mítoszt megsemmisítve önmagát is megsemmisíti a hatalom. Csak az emberekhez hasonlatos androidaronsokot kiszolgáló öregember cipőjének az ütemes kopogása hallatszik. A teljesen kinyitott, lecsupaszított szürke színpad hátsó falán mutatók nélkül óra. Csak a kiscáger maradt meg (a 11-esen). Kaspar itt már jelként funkcionál, egy hordó tetejére állított néma torzoként látjuk. Az androidaronsok bályványozzák, várják, hogy megszólaljon. A torzó azonban néma marad egészen addig, amíg a civilizáció hulladékai el nem kötődnek a színről, a csak ekkor kezd bele vég nélküli és érthetetlen monológjába: „En láttam a havat. A hó volt az első fehér szín, amit láttam. Ezért minden, ami fehér, az nekem hó.” Maria Neumann egy játékbabához beszél, furcsamód ez a játékbaba a legemberibb ezen a katasztrófa utáni színen.

Többféle olvasata van a Theater and der Ruhr előadásának. Van, aki az emigránsok problémáját látja benne, okkal, hiszen ez nagyon időszerű, mint Rushdie is kijelentette: századunk szimbóluma az emigráció. Egyfelől igyeksznek megőrizni az identitásukat az emigránsok, másfelől érzik, hogy alkalmazkodniuk kell a szituációhoz, amelyben vannak. A halálról is szól a darab, kedves Büttyök, a megsemmisülésről. Maria Neumann, miután monstruózus mesterei megtanították beszélni, elvéve tőle az egyetlen mondatot, amely csak őt jellemezte, hulladékként mosdatják és öltöztetik. Kaspar egyénisége megsemmisült, minek után a társadalom manipulálható tagjává vált.

BARTUC, Gabriella

Az informatikai társadalom felé

Vajdaság hosszú távú informatikai fejlesztéséről tárgyalt a Tartományi Tudományügyi Bizottság

A fejlett országok tapasztalata azt mutatja, hogy az informatika fejlesztésével és alkalmazásával jelentős változások és dinamikus fejlődés indult meg. Az ipari társadalom válságából többek között az informatika erőteljesebb fejlesztésével lábalnak ki. Reális az elképzelés, hogy ez nálunk is eredményre járna — áll a Vajdaság hosszú távú informatikai fejlesztésének stratégiájában, melyről a Tartományi Tudományügyi Bizottság tegnap tárgyalt Szabadkán megtartott ülésén.

A hosszú távú fejlesztés Jugoszlávia technológiai fejlesztésén, valamint annak Vajdaságra vonatkozó részén alapul. Az informatika tartományunkban nincs olyan szinten, amelyen a feltételek lehetővé tennének. A fejlesztés hat- szűkebb irányt tervez, ezek: a gazdaság informatizációja, az informatika belüli tudományos kutatómunka, a szakemberek képzése, az

informatika fejlesztése a társadalmi tevékenységekben és a programok fejlesztése. Ez a hat fő terület még számtalan ágazatra oszlik, melyeknek fontossága és társadalmi hasznossága nem egyforma. Ennek figyelembevételével készült egy ranglista, ahol az első tíz terület kap kiemelt jelentőséget a hosszú távú fejlesztésben. Az ülésen ekö-rül alakult ki a leghevesebb vita. A különféle bizottságok véleménye- zése után és kisebb változtatási javaslatokkal elfogadták az anyagot, azzal, hogy az említett tízes lista nem végleges.

A tudományügyi bizottság ülésén második részében a szabadkai Közgazdasági Kar munkatársai ismertették egy tanulmányt a tudomány és a technika fejlődésének szisztematikus követéséről Vajdaságban. A projekttal lehetősé válik a tudomány fejlesztésének tervezése és az eredmények előre- jelzése.

P. K.

Nem lesz fölvételi vizsga Szerbiában

Szerbia tartományok nélküli területén az idén ősszel az általános iskolát végzett diákok felvételi vizsga nélkül iratkozhatnak be a középiskolákba.

A Köztársasági Oktatásügyi Bizottság e döntéssel kapcsolatban közleményben hangsúlyozza, hogy az eddigi tapasztalat arról tanúsít, hogy a tanulók vágyai és a beíratkozás reális lehetőségei között jelentős az eltérés. E probléma megoldása érdekében többen javasolták a fölvételi vizsga bevezetését. A múlt év októberében elkészült a szakirányú oktatásról szóló törvény kiegészítésének és módosításának tervezete, amely egyebek között tartalmazta a fölvételi vizsgát is. Mivel a köztársasági szakirányú oktatási közösség közgyűlése előzetesen nem vitatta meg a törvényt, ez év március végi ülésén nem is fogadta el. Az adott helyzetben a Köztársasági Képviselőház ügyrendje szerint kötelező a további összehasonlási folyamat, amelyre csak április végén kerül majd sor.

Ezt, valamint azt a tényt szem előtt tartva, hogy a pályázatokot április 1-jéig közzé kell tenni, a Köztársasági Oktatásügyi Bizottság úgy határozott, hogy nincsenek meg az objektív feltételek ahhoz, hogy idejében megtegyék az előke-születeket az ilyen módon történő beíratkozáshoz. Ezért a következő tanévre a középiskolákba a tanulók az eddigi módon iratkozhatnak, illetve a hatályos törvénnyel összhangban, tehát felvételi vizsga nélkül. (Tanjug)

A tehetségevelés része az oktatásnak

A Tartományi Oktatási, Műve lödési Bizottság ülése

A tehetségkutatás és -nevelés 1975 óta kötelező feladatként szerepel az általános iskolai tantervekben. Evente megállapítjuk, hogy fontos követelménye az oktatási-nevelési rendszernek, ezenfelül azonban keveset tesznek, a feladatok végrehajtásában nem segítjük sem szakmailag, sem anyagiilag az iskolákat és a tanárokat. Az eredmények ennél fogva igen eltérők, az esetek többségében a pedagógusok lelkesedésétől függnek — állapították meg a tartományi oktatási bizottság tagjai tegnap megtartott ülésükön.

A Tartományi Pedagógiai Intézetnek az 1987/88. tanévben végzett felmérése szerint a megkérdezett általános iskolák fele egyetlen tantárgyból se tart emelt szintű oktatást. A tehetséges tanulókkal való foglalkozás a megkérdezett iskolák 86,6 százalékában beletartozik a tanár 42 óras munkahetében, a pedagógusok ezért a munkáért csak akkor kapnak külön anyagi jutást, ha tanítványaik rendkívüli eredményeket mutatnak fel a tartományi, szövetségi versenyeken.

A tehetségevelést tudományos alapokra kell helyezni, ebbe a munkába be kell vonni az egyetem pedagógiai intézetét, módot kell találni arra is, hogy a pedagógusoknak ezt a munkáját ne egyenlítettük ki a leggyeszebb szűnetközi ügyekkel. Az oktatás és nevelés hivatás, nem számíthatunk tehát csak arra, hogy ezt a munkát valaki is pusztá lelkesedéssal végezze. A tehetséges és szorgalmas tanulónak elsőbbséget kell élvezniük mind az egyetemi felvételnél, mind az elhelyezkedésnél, ezzel talán némileg meg-előzhetjük a fiatalok elvándorlását.

A bizottság támogatta a Palics '89 nyári informatikai és idegen nyelvi tábor megnyitását. A tábor, mint ismeretes, az idén szervezik meg másodszor, a természet-tudományokban és idegen nyelvben kiemelkedő eredményt felmutató általános iskolások és fiatalok számára. A tábor oktatói-nevelői programját neves hazai szakemberek dolgozták ki és benyújtják le.

A bizottság kisebb módosítással elfogadta a megbízott munkacsoport választását Antun Dajč küldött kérdésére. A választ a küldött három kérdése az oktatás anyagi

helyzetére, az illetékesek ezzel kapcsolatos felelősségére vonatkozik) a Tartományi Képviselőház egyik legközelebbi ülésén teszik közzé.

A bizottság kérelemmel fordult a Tartományi Képviselőházhoz, hogy júniusig, az intervenció törvény érvényességének lejártáig tegyen javaslatot az oktatás rendszerbeli finanszírozására, arra, hogy a nemzeti jövedelemből való részesedése elérje legalább az országos szintet (ismeretes, hogy Vajdaságban az oktatás részesedése utolsó helyen van az országban).

vdj

Ma 18 órai kezdettel, az Ifjú-sági Tribün színpadán bemutatják Döbri Dénest és Lalic Istvánt Mikroorganizmusok című művét. Vasárnap, április 9-én 20 órai kezdettel kerül ismét műsorra. A belépőjegy 7000 dinár.

Új körülmények között, új feladatok előtt

A Tartományi Közművelődési Község közgyűlése

A tavaly vállalt feladatokat a különféle megszűntetések ellenére legnagyobb mértékben teljesítette a Tartományi Közművelődési Község (kivéve néhányat, amelyek valóra váltásában másoknak is közre kellett volna működniük), mert arra az álláspontra helyezkedett, hogy a válságban fokozott tevékenységet kell kifejteni. Számos akciói kezdeményeztet, szervezett és irányított. Az eddigi tapasztalatok alapján a közművelődési közösség helyének és szerepének az újrafogalmazása helyett célsebzűbb lesz olyan irányban bővíteni, módosítani, kiegészíteni a tevékenységét, hogy megfeleljen a mai kívánalmaknak. A közművelődési közösség nem helyettesíti, hanem kiegészíti a többi művelődési intézményt.

A Tartományi Közművelődési Község tegnap Újvidéken megtartott közgyűlésén hangzott el a fenti megállapítás a szerteágazó vitában. A jelentős eredmények között is fontosnak tartják, hogy a jelenlegi elnökség és a közgyűlés mandátuma idején a tartományban 29 új művelődési otthon épült és 82-t korszerűsítettek. Nem kerülheti el a figyelmet az sem, hogy az olvasófény-szerző mozgalomhoz 30 000 gye-

56 előadást jelentettek be, ezek közül kettő Szlovéniából (az Atlantis és a Seherzád), valamint a horvátországi Közúrdó nem-venyezhetnek, mert beneveztek a 30. Országos Színházi Fesztiválra Szarajevóban. Érdekes módon a benevezett 59 előadás közül tizenöt új darab a hazai klasszikusok csak elenyésző számban szerepelnek. Fennáll a lehetőség, hogy egy külföldi vendégelőadást is láthatnak a nézők, amely jügoszláv szerző darabját viszi színre, és ez minden bizonnyal Drago Jančar Nagy briliánskeringő című drámája lesz, a veszprémi színház előadásában.

A Sterija Játékok keretében ebben is számos kísérőrendezvényt szerveznek: a kritikusok kerekasztal-beszélgetésén kívül, az idén tartják meg tizenhetedszer a Fiatalk Színpad rendezvényt is, amelyen hazánk minden színházadémiája (szám szerint hat) részt vesz, valamint a Sterija Játékok vitatibünjét, amelynek az elő-jelzések szerint nagyszámú részve-vője lesz. A téma: A történelmi események mint témák és motívumok a hazai drámairodalomban. Megszervezik a IX. Nemzetközi Trilennálét, amelynek keretében a Színház a forradalmakban elnevezésű kiállítását láthatjuk majd. A fentiekben kívül, mint minden évben, számos kiadványt, plakátot, katalógust és kiegészítőt is meg-jelentetnek, amelyek közül a Nű-síd-monográfia megkülönböztetett figyelmet érdemel.

Mikroorganizmusok

Döbri Dénest és Lalic Istvánt műve az újvidéki Ifjú-sági Tribünön

Döbri Dénest és Lalic Istvánt közös alkotása, a Mikroorganizmusok ma este kerül bemutatásra az Ifjú-sági Tribünön. Döbri Dénest jól ismerik már a színházkedvelők: a szabadkai Nép-színház tagja, s mint ismert, a szín-művészből néhány évvel ezelőtt a Rio de Janeiro-i nemzetközi filmfesztiválon díjat kapott Erdős Pál Gondviselés című filmjének főszerepéért. Jelenleg Párizsban dolgozik Nagy József rendezővel és Szabados György zenés-zővel együtt. A kormányfő halála című darabban, amelynek november 8-án lesz a bemutatása Brestben.

Döbri Dénest és Lalic Istvánt (aki Belgrádban végzett el a Száművésze-ség Főiskolát, és jelenleg az újvidéki Színház- és Akadémia asszisztense), már három éve dolgoznak együtt. Ime hogyan vélekedik a Mikroorganizmu-sokról: — A Mikroorganizmusok nem pan-tonim. Igaz, hogy az előadás szöveg nélküli, inkább a mozdulatok, a zené kíséret és a természetes zörejek be-szélnek a közönségnek. A cselekmény egy romba dőlő tanyán játszódik, főszereplője egy magányos ember, aki-nek a csönd akkor csönd igazán, ha fúj a szél, esik az eső. A tanya las-san eltűnik, de megmarad az egyetlen vörös téglá, az alap. Ez a Mikroorga-nizmusok mondanivalója: minden múlandó, de ezzel együtt maradandó is — mondta Lalic István.